

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 24. август 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 34

Преображење у Сентандреји

Лепо време, пуно гостију

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Уз финансијску подршку Самоуправе Срба у Десци и Јавне фондације за националне и етничке мањине у Мађарској, у организацији месног Црквено-општинског одбора, у Десци је 19. августа достојно и свечано прослављена храмовна слава Преображење Господње.

Главни организатори празновања заштитника светог храма, Младен Ђукин и Чедомир Адамов, потрудили су се да овогодишња прослава заиста остане дуго у памћењу, наимае, на њихову позивну реч свету литургију коју су служили протојереј Бранислав Галић, парох сегедински, јереј Далибор Миленковић, парох батски, јереј Светомир Миличић, парох дешчански и протођакон Василије Марковљев, својим дивним појањем увеличали су чланови црквеног хора из Мола, Србије предвођени хоровађом Ољом Ромић-Дивљак а њима су се поред домаћих придружили и појци Хора „Св Сава“ из Великог Сентмиклуша, Румуније.

Свечану славску проповед одржао је јереј Далибор Миленковић, парох батски који је говоривши о Преображењу Господњем и разним чудима која се везују за Исуса Христа, те о Његовој моћи, божанској природи, подсетио на важност

Храмовна слава у Десци

чешћих долазака у цркву јер нажалост, ако се упитамо да ли слушамо, верујемо у Бога, поштујемо ли заповести божје, онда је одговор негативан јер је мањи број оних који редовито походе цркву а већи пак оних који тек ту и тамо се појављују на богослужењима. Баш зато, упозорио је о. Миленковић, и нама је потребан некакав преображај како бисмо преобразили народ, како бисмо га привукли Цркви, подсетили га на старе обичаје нашег језика и крсне славе! „Помолимо се Господу Богу онако како је Христос то урадио на гори Тавор док се преобразио да постанемо бољи, да поштујемо један другог, да имамо више љубави према Богу онако како је Бог имао љубави према нама људима, да љубимо Бога, да љубимо ближње јер само овако можемо да се преобразимо.“ – нагласио је јереј Далибор Миленковић

који је на крају своје беседе, честићајући храмовну славу мештанима и њиховим гостима, подвукао значај наше омладине јер је она будућност вере, језика, обичаја!

Уследила је литија, односно, традиционално освећење грожда а затим су Дешчани и гости отишли на заједнички ручак, трпезу љубави.

И приликом вечерња, са резањем славског колача и благосиљањем кољива, одржана је свечана славска беседа: присутним српским православним верницима из Деске и околине обратио се јереј Драган Кепенишан, парох чанадски из Румуније.

Предраг Мандић

Обнова храма у Шароку

Почетком месеца, 3. августа, на иницијативу одређеног броја српских православних верника из Белог Манастира и околине, у Шароку, маленом насељу надомак града Мохача, уприличен је састанак између начелника села Ласла Вајдича и јереја Радована Савића, пароха мохачког, администратора шарочке парохије с једне стране и потомака некадашњих оптаната из Шарока с друге стране чији су преци оновремено оптирала и настанили се у Јагодњаку, Болману, Брањни, Белом Манастиру и другим местима која се данас налазе на територији Републике Хрватске.

Већ претпрошле године приликом прославе храмовне славе св. великомученика Димитрија, потомци некадашњих оптаната који с године на годину посећују родни крај својих предака изразили су вољу и спремност да својим новчаним прилозима потпомажу обнову српске православне цркве у Шароку, сазидане почетком 19. века. Сада, 3. августа, дошло је и до првих конкретних корака ове племените иницијативе, наимае, српски православни верници верни и одани светој Цркви и аманету предака, уручили су сакупљени новчани прилог јереју Радовану Савићу, администратору шарочке парохије и Ласлу Вајдичу, начелнику села који су о преузетој своти, сваком појединачно, издали својим потписом оверену признаницу. Сакупљени новац је, иначе, однет у банку где је отворена штедна књижица „За адаптацију српске православне цркве у Шароку“.

На српском православном храму у овом малом барањском насељу прошле године су већ урађени одређени радови: захваљујући труду и залагању Будимске епархије и мес-

не Сеоске самоуправе, извршени су најнеопходнији реконструкциони подухвати помоћу којих је спречено даље прокишњавање светиње, међутим, уколико Шарочани желе комплетну обнову крова, целовито спољашње улепшавање дрвене бегомоље – што је и коначан циљ – онда се већ сада мора кренути са припремама у вези са којима је Ласло Вајдич, начелник села наговестио да ће још ове године из приложених средстава купити црепове. Уз то, Локална самоуправа ће из сопственог буџета финансирати куповину осталог грађевинског материјала потребног за реконструкцију пошто је плафон, испод крова, влажан и састоји се од трске коју треба одстранити...

Након послова на крову, може да следи спољашње дотеривање светиње... Дакле, постоји добра воља да се што пре покрене обнова шарочке српске православне цркве при којој начелник Вајдич се нада да ће и поднесени конкурси од стране месне самоуправе уродити плодом.

У сваком случају, потомци некадашњих оптаната из Шарока који су остали верни светоме храму и родноме селу својих предака, заслужују све похвале: Стево Огњеновић, Бошко Огњеновић, Мирко Огњеновић, Боривој Новаковић, Радивој Дамјановић, Миленко Товјанин, Мира Кресић, Анђелко Кнежевић, Никола Алајица, Љубинка Чубра, Стојанка Гојкић, Јован Божић, Ђорђе Хорват и Милован Анђелко Кнежевић, који су предали своје добровољне прилоге, нагостили су да ће наставити сакупљање материјалних средстава у циљу што ранијег покретања спољашње обнове шарочке српске православне цркве.

Предраг Мандић

Седница Самоуправе Срба у Новом Сентивану Припреме за храмовну славу

Самоуправа Срба у Новом Сентивану већ је отпочела припреме за достојну прославу храмовне славе Велике Госпојине која ће се и ове године одржати на сам дан великог црквеног празника 28. августа.

Између осталог, и о празновању патрона српског православног храма је било речи на седници месне српске мањинске самоуправе, одржане 11. августа којом је председавала председница бираног тела Срба у овом насељу Јелена Марковљев-Веселинов.

Приликом заседања, најпре је поднет извештај од последње седнице на овамо: говорило се о учешћу новосентиванске деце на разним летњим логорима којима су малишани из овог поморишког села били одушевљени (ради се о камповима у Батањи, Балатонфевешу и Бати) а потом су подељене позивнице за храмовну славу у Десци које су пристигле на адресу Сентиванаца.

Прослава заштитника месног српског православног храма, од стране чланова српске мањинске самоуправе, посвећена је највећа пажња. Извршена је расподела организационих задатака, ко за шта ће бити задужен, а што се тиче самог празновања Велике Госпојине она ће светом ли-

Ваља рећи да је кум овогодишње славе био Ђура Чупић са својом породицом из Бате... Председник Батске српске мањинске самоуправе нам је нагласио да је сасвим природно што су се прихватили кумства: „Требали смо се једанпут и ми да одужимо овом светом храму пошто ми је супруга из Деске а и њени родитељи. Осећали смо потребу да једаред и ми кумујемо овде!“

За следећу годину кумства се примио Слободан Радић, родом из Сента – у његовом одсуству светих обавеза домаћина на слави током следеће године преузео је његов брат.

Окончањем вечерња, на постављеној бини у порти светиње уследио је културни програм: након поздравних речи Боривоја Руса, члана месне српске мањинске самоуправе, многобројној публици, веома садржајним и атрактивним програмом, представило се Културно-уметничко друштво „Ђидо“ из Бечеја а хитроногим фолклорашима, лепим народним песмама, придружили су се и појци црквеног хора из Мола те чланови КУД-а „Дукати“ из Деске те дешчански свирци и Оркестар Мише Силашког из Бечеја. У редовима свираца посебно место, својим наступом, заузео је гајдаш Љуба Радивојевић, члан КУД-а „Његош“ из Врбаса.

Општеном веселе наставило се и у месном ресторани где се за добро расположење многобројних гостију побринуо Оркестар Мише Силашког из Бечеја и вокални солиста Милан Прунић. Играло се, певало, ђаскало, дружило а славски, преображењски бал приведен је крају у ранојутарњим часовима.

Предраг Мандић

тургијом отпочети у 10 сати док ће се вечерње, резањем славског колача и благосиљањем кољива, служити у 16 часова. Како после свете литургије тако и вечерња, уследиће заједничка трпеза љубави а у вечерњим сатима ће пак бити уприличен славски бал на којем ће госте забављати Оркестар „Банат“ из Деске.

Приликом прославе патрона дрвене светиње очекује се и освећење измењених врата светог храма: радове изводи Никола Станојев из Деске а постављање нових улазних врата спонзоришу Маца Путник-Силађи са ћерком Кристином које данас живе у Сегедину, те Дафина Путник са сином Милошем из Новог Сентивана.

Говорило се још и о крчењу парохијског дома те фарбању оградe за чију реализацију се обавезао Рада Ацков.

Седница Самоуправе Срба у Новом Сентивану – која је дотакла и мањинске изборе 1. октобра текуће године – окончана је договором да се све учини ради што успешније прославе храмовне славе Велике Госпојине, а следеће заседање бираног тела Срба у овом насељу заказано је за крај септембра, почетак октобра месеца.

Предраг Мандић

Слава Преображенске цркве у Сентандреји обележена је веома свечано и уз присуство великог броја гостију из Мађарске и Србије. Програм је започео претходног дана на Тргу цара Лазара на обали Дунава, где је наступио гостујући мушки хор из Сремских Карловаца. Топло поздрављен од стране присутне публике и великог броја туриста, хор је наредног дана, на Преображење 19-ог августа учествовао на светој архијерејској литургији, коју је у 10 часова служио Његово преосвећенство епископ средњоевропски Константин уз саслужење свештеника Епархије будимске. У оквиру богослужења обављен је чин освећења грождја.

После подне у 16 часова служено је вечерње, а овом приликом владика Константин пререзао је славске колаче и благосиљао кољиво. Свечаност је такође искористио да окупљеним верницима честита славу, захвали се за велики одзив и испољену љубав према Цркви, вери и српском народу. На вечерњу је појао црквени хор „Јавор” из Сентандреје, а као што је то овде и до сада био обичај, дужности славског кума на себе је преузела црквена општина. У порти храма потом је приређено славско весеље уз учешће чак два фолклорна ансамбла: Културно-уметничког друштва „Вук Караџић” из Бачке Тополе и фолклорне групе из Ловре. Гости из Војводине представили су се сплетом српских песама и игара из разних крајева матичне земље, а топлим аплаузом поздрављени су наравно и Ловрани. Учестали наступи последњих месеци под сигурним вођством Ангела Иванова, нашем ансамблу донели су неопходну рутину и искуство на бини и у контактима са публиком. Све то у наредном периоду сигурно ће им помоћи да се храбро упусте у предстојеће кореографске и извођачке подухвате.

Новину ове године представљају и радови на обнови рушевне зградице непосредно иза цркве, која је некада била звонарев стан. О томе председник црквене општине, Радивој Кичињ, између осталог каже:

– Пошто кућа годинама нема станара, дошла је у изузетно рушевно стање. Више пута смо размишљали на који начин можемо да је користимо и дошли смо на идеју да се обнови и да буде стан за свештеника. Будући станар користио би горњи спрат, а доле ће се отворити продавница црквених предмета. На који начин ћемо посао моћи да завршимо, зависи пре свега од материјалних средстава, односно, помоћи коју ћемо добити путем конкурса. Такође и од могућности отплаћивања кредита, које евентуално будемо подigli. Надамо се да ћемо посао завршити у року од наредних годину дана.

Трошкове манифестације и ове године сносила је српска самоуправа у сарадњи са Српским културним удружењем. Како наводи председник самоуправе, Коста Вуковић, државна помоћ за трећи квартал још увек није пристигла, али решење ће се као и претходних година ипак некако наћи. Истовремено теку припреме за предстојеће мањинске изборе:

– Недавно је руководство Српског културног удружења донело решење да се клуб региструје као мањинска цивилна организација, која ће бити погодна да делегира кандидате, што је од стране државне изборне комисије и прихваћено. На тај начин створили су

Преображење у Сентандреји

Лепо време, пуно гостију

се формални услови да изађемо на октобарске изборе.

Као и претходних година после празничног програма присутни су се у славској поворци, уз музику запутили ка Главном тргу, а потом прешли на Трг цара Лазара. Предање каже да се у центар града одлазило из простог разлога што су се крајем XIX века преображенски балови организовали у гостионици породице Хужвик на самом Главном тргу Сентандреје. Овога пута праћени очима знатитељника, сви учесници и гости стигли су на обалу Дунава, где се већ увелико ширио мирис роштиља и српских специјалитета. Башта оближњег српског ресторана напунила се за тили час, а на у међувремену постављеној бини, сада већ за много шири аудиторијум поново су се представили фолклорши из Бачке Тополе. Уметнички руководиоци друштва, Слободанка Рац, у нашој средини боравила је и раније, што као гостујући кореограф Културно-уметничког друштва „Табан”, што као извођач у сопственом ансамблу:

– У Сентандреји смо сада први пут и осећам се дивно. Када смо добили позив били смо веома срећни, јер је учешће на манифестацији славског типа нешто божанствено. У томе заиста треба уживати, јер сам догађај у себи садржи пуно љубави према људима, одакле год они били. У Сентандреји има много туриста и ми смо пробали да им овим путем покажемо душу српског народа. Надам се да смо у томе успели.

Жао нам је да због услова у којима се манифестација одржава, ходања по граду, нисмо били у прилици да се за сваки свој наступ пресвучемо у појединачне костиме како би показали како одређене кореографије и стварно изгледају. Одевени смо, дакле, у све костиме које Срби у Србији носе. Покушали смо да свима, који су овде дошли покажемо како су они дивни. Направили смо дакле пресек играчко-певачке традиције Срба уопште.

Ми и надаље одржавамо тесне контакте са колегама из Културно-уметничког друштва „Табан”, наш ансамбл недавно је дошао са велике турнеје у Пољској. Овог лета имали смо заиста пуно обавеза. Сада нам следи упис нових чланова, дакле, константан рад. Током године такође смо урадили један велики пројекат.

Наиме, трудимо се да сваке друге године обрадимо неко подручје где Срби нажалост више неће моћи да живе. Овога пута била је то западна Славонија. Истраживали смо игре Срба који су последњим ратом избегли са тог подручја. Потом смо наступали на нашој манифестацији покрајинског карактера и морам да се похвалим да смо за ову кореографију и оригиналне ношње освојили буквално све награде. То значи да се пројекат показао добрим и да на неки начин представља завештање за све оне који нажалост те игре више не могу да играју, а нису више у могућности ни да чувају своју традицију. Ми ћемо тим путем наставити даље.

У наставку програма представио се оркестар Крунослава Киће Агатића из Тукуље. Вагрена свирка подигла је расположење присутних до максимума, а дружење на отвореном, у веселом и опуштеном расположењу, потрајало је до касних вечерњих сати.

С. М.

Ватерполо репрезентација Србије и Црне Горе, како ствари стоје, задњи пут под овим именом, средином јуна на Светском купу у Будимпешти, освојила је златну медаљу победивши у финалу селекцију Мађарске, резултатом 10:9.

Узбудљива, захваљујући судијама до краја неизвесна утакмица, дуго ће се још памтити, на жалост, не само по изванредној игри и борбеношћу „плавих“, већ и по ономе шта се све издешавало ван базена током финалне утакмице.

Тешко је препричати шта су све наши ватерполисти издржали, у овом случају не од ривала и његових навијача, који су овога пута заиста били њихов осми играч, већ од судијског пара Италијана Капутија и Словенца Маргете. Ова двојица, заборавивши да суде утакмицу за златну медаљу једног светског такмичења, између тренутно две најбоље селекције света, као да су улогу судије заменили за улогу режисера, нпр. чувеног Хичкока, и од утакмице направили прави хорор.

Играч мање 19 пута, 3 петерца, продужецки без петорице кључних играча (што значи да су продужетке играле буквално без замене), затражен тајм-аут селектора Мађарске, који је поништен после гола, крађа времена за записничким столом итд. Све је то био саставни део њиховог добро режираног „филма“.

Али цабе, у том тренутку нико и ништа није могло да их деконцентрише, наши ватерполисти били су неуморни, смирени, максимално мотивисани и до краја сконцентрисани, што им је на крају и донело тако жељено злато.

– Битно је да смо победили Мађаре на њиховом базену, пред њиховом публиком. Имали смо добро постављену игру, одличну атмосферу у екипи. И имамо окосницу, могућности и жељу да на Европском првенству у Београду остваримо ус-

Сами против свих

пех и да га добро организујемо – биле су то речи селектора Ненада Манојловића после финала.

– Нико нема објашњење за ово, једноставно то је феномен. Мађарима је ФИНА куп био главни циљ ове године, није фраза ако кажем да су се наши играчи фантастично борили, да су имали невероватан број искључења поред којих су успели да славе. Да је утакмица потрајала, имали бисмо играча мање у базену. Мађари су сада рањени, незадовољни поразом, сигурно је да морају да се добро припремају за Европско на коме ће тражити шансу – коментарисао је (у старој-новој улози као помоћни тренер) Петар Поробић.

Све оно што се око репрезентације издешавало директно пред сам почетак овог такмичења ову победу чини још дражом, злато сјајнијем.

Петар Поробић, савезни селектор ватерполо репрезентације СЦГ, није оставио неколико дана пре поласка за Будимпешту. Његова оставка, колико била за једне изненадна, за друге очекивана забрињавала је целу ватерполо јавност.

Једно је излазило у српским медијима, друго у црногорским. Алто, што је све љубитеље ватерпола занимало, како на ФИНА куп, с којим саставом и стручним штабом. Биле су ту неколике варијанте у питању, спомињала су се нова имена ватерполо стручњака, па чак и опција да се игра без црногорских играча.

У међувремену, екипа се припремала као да се око ње ништа дешавало није, били су прави колектив, атмосфера је била сјајна, понашали су се као врхунски професионалци. Шта им друго преостајало, кад је о њиховој судбини одлучивала сурова политика. А кад се она умеша у спорт, познавајући општу политич-

Српски ватерполисти славе победу

ку ситуацију Србије, ништа добро се очекивало није.

– Људи из ватерполо организације неспремно су дочекали референдумско изјашњавање црногорских грађана, због чега смо испаштали ми играчи и тренери који нас воде. Да је на време постигнут било какав договор о стварима битним за даље функционисање, не бисмо дошли у ситуацију да малтене по доласку у Мађарску не знамо ко нам је селектор, на које се од нас рачуна или не. Настојали смо, као и увек, да дајемо све од себе у базену, али нисмо могли да не мислимо о тим стварима. – коментарисао је о јунском хаосу Александар Ђирић.

Привремена одлука, донесена у јуну, била је да се у Будимпешту дође са српским и црногорским играчима (али без Вујасиновића, Удовичића, Злоковића, који су се због обавеза у својим клубовима, репрезентацији прикључили само после овог такмичења, и Трбојевића, кога је мучио неки вирус) под вођством селектора Ненада Манојловића и са помоћним тренером Петром Поробићем.

Резултат је познат, али су се после поменутог такмичења створила нова питања. Како даље? Како на Светску лигу, а на крају ове сезоне на за нас најважније такмичење, Европско првенство, чији је домаћин Београд?

Неколико дана после тријумфа у главном граду Мађарске, политика је поново „одрадила свој посао“, а ново решење је: на предстојећа такмичења иде се без играча и тренера из Црне Горе. Ко бар мало познаје ватерполо, зна какве врхунске играче крију имена Борис Злоковић, Предраг Јокић, Владимир Гојковић, Никола Јановић, а о тренеру Петру Поробићу и да не причамо.

Припреме за следеће такмичење, Светску лигу, почеле су без ових играча, на клупи са тренером Партизана Дејаном Удовичићем.

Плави су у овогодишњем издању Светске лиге одиграли 15 утакмица, остварили 13 победа, а изгубили су само од Хрвата и Шпанаца у Шибенику, и то у обе утакмице са само два гола разлике.

Финале се играло у Атини, а наши су тријумфовали над, овог лета заиста мотивисаном, екипом Шпаније, резултатом 6:4.

Мора се напоменути, наравно ова чињеница не потцењује учинак наше репрезентације, да у овогодишњој Светској лиги није било вечитог ривала Мађарске, која је овај период добро искористила за одмор и припреме за Европско првенство.

Тако је настављена златна серија наших ватерполиста, која је започета прошле године на Светском првенству у Монреалу, настављена на финалном турниру Светске лиге у Београду истог лета и 13. ФИНА купу у главном граду Мађарске у јуну ове године.

– У плану рада за ову сезону, Атина је означена само као фаза припрема, успутна станица до нашег крајњег одређишта, а то је првенство Европе у Београду. Нисмо се, као неке друге селекције, посебно спремали за овај турнир, али нам је, наравно, било битно да прођемо што боље. Потребна нам је ова титула. Због нас самих, задржавања добре атмосфере у екипи и очувања победничког менталитета пред београдска искушења – рекао је капитен плавих, Владимир Вујасиновић.

До ЕП остало је двадесетак дана. Колико је овај хаос утицао на припреме, на атмосферу у екипи и све остало око ватерполо репрезентације, сада већ само Србије, видећемо од 1. до 10. септембра на Ташмајдану, где ће се 12 најбољих екипа такмичити за трон старог континента. Задатак Шапића и екипе ни мало није лак: одбрана злата, освојеног у Будимпешти 2001, па у Крању 2003.

Ксенија Хари

Ватерполо репрезентација Србије

Бојан Костреш, председник Скупштине српске АП Војводине

Кренула кампања за мењање имица Србије

У поредо са ангажовањем на писању новог Устава Србије, војвођанска администрација у наредном периоду планира да се посвети промени врло лошег имица Србије, који је добила због несарадње са Хашким трибуналом и неиспуњавања обавеза према Европској унији у траженом року. Војвођанско вече, које је у оквиру Фестивала поднавских регија и градова одржано 14. јула у Улму, било је војвођанским званичницима прва станица на мини европској турнеји на којој ће у наредних неколико месеци промовисати северни део Србије кроз њене највеће вредности – војвођанску мултикултуралност, мултиетничност и вишејезичност. О томе Бојан Костреш, председник Скупштине АП Војводине каже:

– Кад би Србија више играла на карту својих вредности, у Европи би се променила слика о аутистичној Србији која чува ратне злочинце и која хоће сукобе са целим светом. Кроз представљање Војводине у нашим партнерским регијама у Европи промовисаћемо Војводину и Србију на један другачији начин, доказујући да лоше ствари, због којих уосталом и имамо имиц какав имамо, ипак нису све што Србија има, већ да су мултикултуралност и мултиетничност заправо њено највеће богатство.

Након Улма, Војводина ће своје представљање имати и почетком септембра у Паризу, средином месеца у регији Шампања, а крајем истог месеца у регији Фрули-Венеција-Ћулија. За октобар су планиране посете Истри, у оквиру традиционалних Дана Војводине у тој хрватској регији, као и други наступ на Отвореним данима регија у Бриселу. На те манифестације биће позвани привредници, како би се упознали са економским потенцијалима и могућностима инвестирања у Војводину и Србију. У војвођанској администрацији смо свесни да ће све то зависити од промене политичког амбијента Србије. Отуда је главни циљ мини европске турнеје учвршћивање веза са европским званичницима, од којих се очекује помоћ у даљим европским интеграцијама.

Војводина саветује Курдистан?

Бојан Костреш недавно је боравио у службеној посети Курдистану, што је многе, благо речено, шокирало. Помало зачуђујуће је и његово виђење сличности између те ирачке области и Војводине:

– И сам сам пре одласка у Курдистан био склон уверењу да ништа од западне демократије тамо није могуће имплементирати и да је њихов захтев за демократизацијом у ствари захтев међународне заједнице, у чему они виде могући бенефит. Тамо сам се, међутим, уверио у искреност таквих захтева. Готово сви тамошњи политички лидери школовани су у Европи и они су ти који се залажу за демократизацију, уз поштовање традиције и друштвених односа. Војводина је одабрана на основу анализа разних модела децентрализације у свету. Кључни критеријум је био који би модел био најподеснији ситуацији у Ираку. Србија и Ирак ипак имају неколико додирних тачака: обе државе имале су диктаторске режиме који су, додуше на различите начине, пали после спољне интервенције, оба диктатора су, као уосталом и сви диктатори у свету, тежили ка унитаризацији државе, а обе државе при томе су гушиле традиционалне аутономије на својим територијама – Србија војвођанску, а Ирак курдску.

О европској будућности Србије говориће се ускоро и на једној важној конференцији у Новом Саду?

– Важна ставка у проевропској концепцији војвођанске администрације свакако је и међународна конференција о проширењу ЕУ и улози пограничних регија у том процесу, која ће 1. и 2. септембра бити одржана у Новом Саду. На бази искустава региона који су прошли тај пут, конференција би требало да да смернице како да Војводина буде од помоћи Србији на путу европских интеграција. Новосадску конференцију заједно ће организовати Скупштина Војводине, Скупштина европских регија и Савет Европе, а очекује се присуство европских парламентарара, представника региона, партнера Војводине и европских институција, као и стручњака за област која ће бити у средишту пажње дводневног скупа.

Упркос супротним очекивањима, популарност екстремистичких странака у Србији расте. Како гледате на иницијативу за забрану Српске радикалне странке?

– Иницијатива Г17 плус да се забрани Српска радикална странка није нова. Покренула ју је и Лига социјалдемократа Војводине пре шест година и као припадник своје партије ја делим њене ставове. Скупштина Србије се претворила у говорницу са које се сеју поруке мржње и позиви на сукобе. Ствари које се дешавају у последње време у Скупштини Србије су благо речено скандалозне и недопустиве из простог разлога што политичари треба да воде државу ка просперитету, а не да буде ретроградне идеје, користе говор мржње и позивају људе на сукобе. Потребно је да се сви који се баве јавним ангажманом дозову памети и заједно крену у изградњу толерантног и цивилизованог друштва.

Несарадња са Хашким трибуналом наша је највећа препрека ка европским интеграцијама, због чега уосталом и влада негативно мишљење о Србији, на коју се, нажалост, у већем делу Европе гледа као на „црну рупу“ континента. Уко-

лико се у наредним месецима не испуне обавезе према Хагу наши ће напори бити ограничени, али ми свеједно морамо имати јаку мрежу савезника која ће реаговати када једном завршимо са Хагом. Војводина је свесно бирала за своје partnere најјаче регионе из Италије, Немачке и Француске – Баден Виртемберг, Фрули-Венеција-Ћулија и Шампања, Московску област у Русији и Каталонију у Шпанији.

Намеравамо да активности на плану промоције Војводине и Србије већ од краја године постану перманентне. Наиме, дуго најављивано отварање „Војвођанске куће“ у Бриселу близу је реализације. Своје представништво у Бриселу има преко 200 региона из Европе и ми не смемо да дозволимо да на тај начин не будемо присутни у престоници ЕУ. „Војвођанска кућа“ била би не само добро место за сталну промоцију Војводине и Србије, већ и велики подстицај Србији на њеном путу ка ЕУ, баш као што су ту улогу својевремено одиграле хрватске, мађарске и румунске жупаније са својим представништвима у Бриселу, а у тој мисији су сада и поједини кантони у БиХ.

Преплашвавање или преувеличавање етничке посебности и тамо где она не постоји или је занемарљива, довело је до катастрофалних последица на Балкану и претварање његове мапе у нешто налик кожи леопарда. Мислите ли да су заиста потребна цепања већ поцепаног?

– Војвођанин је човек који живи на овим просторима и прихвата различитост као највећу вредност, без обзира на веру, без обзира на нацију, без обзира на порекло, без обзира на време када је дошао у Војводину. Јако је важно да се војвођански идентитет изгради и у Србији, јер је то вредност која Србију може да приближи Европи, нагласио је Костреш и додао да ћемо бити ближи европским вредностима када цела Србија буде имала војвођански идентитет. Оног момента када цела Србија и сви грађани Србије буду имали војвођански идентитет, лакше и брже ћемо постати саставни део ЕУ. Бићемо онај део друштва у Европи коме и припадамо. Значи, онај савремени, развијени, толерантни део, у коме ми, по многим стварима, можемо да будемо и узор нашим пријатељима и комшијама у Европи.

О чему је било речи приликом опротицајног пријема мађарског конзула, г. Варге?

– Па, то је био један пријатељски сусрет, протоколарни. Господин Варга је био конзул у Суботици задужен за Војводину, он је по опредељењу своје Владе добио ново задужење и од сада ће бити амбасадор Републике Мађарске у БиХ, значи у Сарајеву. И ми смо разговарали о ономе шта смо до сада урадили на заједничким односима

Бојан Костреш

између Мађарске и Војводине, и Србије и Војводине. Оно што је нама веома важно јесте то да Војводина буде мост између Србије и Европе, и да све контакте које ми имамо у Европи искористимо да презентујемо Србију у што бољем светлу према Европи, и омогућимо да Србија скине онај погрешан приступ, односно ону слику коју већина Европљана има о Србији, а то је да је то једна Милошевићевска тековина која има доста лоше односе и доста се лоше односи према националним заједницама, према људским правима, према обавезама према Хашком трибуналу, ММФ-у итд.

Шта очекујете од актуелних преговора о статусу Космета?

– Питање Косова ће се можда формално решити у наредних шест месеци или годину дана, али се статус Косова решава претходних 10 или 15 година. И не можемо ми прављењем некаких салто морталеа у вођењу политике направити неки преокрет. Косово не треба, по мом личном мишљењу и по мишљењу покрајинске администрације, да буде независно. Косову, политичарима и народу на Косову, морамо дати све могућности, све шансе да они живе у оквиру државе Србије. Ја сам још пре годину дана рекао да Влада Републике Србије на најбољи начин може политичарима на Косову и у међународној заједници послати јасну поруку тиме што ће вратити аутономију Војводини. Јер, како ми сада да кажемо политичарима на Косову да је Србија другачија од Милошевићеве Србије? Како да кажемо да ми данас мислимо другачије и да ће заједница на Косову или албанска заједница или цело друштво на Косову имати аутономни статус у односу на Републику Србију, ако ми нисмо спремни рецимо да признамо аутономни статус Војводини, ако нисмо спремни да признамо статус метрополе граду Београду, ако нисмо спремни да на Шумадији изградимо одређени степен регионалне самоуправе итд.

Д. Ј.

Заборављени српски политички листови у Пешти (5)

Српске новости Милана Петровића

Млади Милан Петровић је након напуштања места главног уредника *Малих новина* покренуо свој лист под називом *Српске новости* који је излазио сваког дана у седмици. Први број је у штампарији „Српских новости“ штампан у петак, 4/17. октобра 1902. године. Уредништво и администрација налазили су се у Лоњаневој улици бр. 12, у будимпештанском Ференцварошу. За штампу је, како сазнајемо, био одговоран Јован Крњац. Месечна претплата за Аустроугарску била је 1.20 круна, а за Србију и остале земље 2 круне.

У уводном чланку „Прва реч“ првог броја *Српских новости*, између осталог, стоји и следеће: „Но да би нас свако потпуно разумео и у мишљењу о нашем листу на чисто био, ево и изречно и јасно изјављујемо, да ће наш лист »Српске Новости« уређиван строго у правцу изван странака најпоштеније служити само општепросветним дакле и привредним користима свега Српства, васколиког народа српског, где год га само има. Јест, лист »Српске Новости« ставио је себи тај узвишени задатак, да буде општепросветни лист, заступник и заштитник свега Српства.“

Ову замисао потврђују и следећи наслови: „Српска народна школа“, „Како се бирају епархијски скупштинари“, „Будимска епархијска скупштина“, „Српска земљорадничка задруга у Сент-Андреји“, „Министарска криза у Србији“, „Мобилизација црногорске војске“ и „Немири у Македонији“. Листајући даље наилазимо на вести које се такође везују за Србе: „Нови утемељивачи »Слоге« и „Прве жртве“. У првом се доноси радосна вест: „Г. Лаза С. Манојловић из Сентомаша и г. Паја Стефановић, трг. из Будимпеште, уписали су се за чланове утемељиваче Српског трговачко-занатлиског певачког друштва »Слоге« у Будимпешти и положили су прописну чланарину од по 50 круна. Хвала им.“

У напису „Прве жртве“ стоји извештај о немилим догађајима у Хрватској: „»Pester Lloyd«-у телеграфишу из Загреба, да су се два ондашња српска трговца *пријавили за insolventne*. Дописник »Pester Lloydа« не спомиње имена тих Срба трговаца, мислећи ваљда да то није потребно, јер вели да ће иста коб постићи и остале српске трговине. То су последице несретних догађаја у Загребу. Онда праваша претили, да ће бојкотирати српске трговине а сад испуњују своју претњу. Између Срба и Хрвата отпочиње дакле привредна борба, која иде за тим да убија екзистенцију појединих људи, у овом случају само зато, што су Срби. Та борба је ужасна. Заиста морамо жалити што распра између ова два народа доводи до овако несрећних догађаја.“

Занимљив је фељтон који је излазио од 15. до 25. броја за 1902. под насловом „Свој своме! (Реч Србима у Будимпешти и околини)“. Писац ових чланака дао је критички преглед о општој ситуацији Срба у мађарској престоници. О њиховом насушно потребном међусобном повезивању каже: „У том погледу влада код Срба у Будимпешти право растројство“, па наставља: „...ми смо покушали да изнесемо како би се могао дух заједнице свих Срба из Будимпеште и околине освежити и остварити...“, а пошто „Читаоница, која би обухватила све слојеве српске, није се никако могла да оствари“ аутор даје јасан предлог: „И ту смо нашли да би требало створити једно седиште, где би се сви скупљали и састајали (...) док се не би могао створити неки српски друштвени дом, требало би означити једно јавно место, једну кафану, коју би сви Срби похађали.“ Наиме, „У томе је управо жалост, кад у Будимпешти не знаш куда да идеш, ако хоћеш да се састанеш са Србима.“ Новинар износи да се Срби налазе у разним кафанама као „Енглеска краљица“, „Балатон“, „Српска кафана“, „Централ“, „Њујорк“ и „Фијуме“. Српски студенти седе у „Мичеку“, док се српски радници састају недељом поподне у

Поновни покушај неуморног Милана Петровића

„Радничкој читаоници“ у улици Вешелењи 42. Због овакве ситуације писац фељтона закључује: „При оваквом стању ствари није чудо, што се никаква заједница не може да створи између Срба у Будимпешти, што не могу никакву ни привредну ни просветну заједничку акцију да поведу, што нема никаква додира, којим би се могло на свима пољима остварити начело: »Свој своме.«“ Аутор потом наводи потребу да се састави тачан адресар свих Срба из Будимпеште и околине, да се у недељно одреди једно вече које би функционисало као нека врста клупске вечери. По њему, ваљало би створити и „Добротворну задругу Српкиња за Будимпешту и околину“ пошто женско друштво „Мајка Ангелина“ није отворено за девојке скромнијих примања, а свакако би требало „Водити бригу за убоге, за болне, за напуштену децу и пасторчад овде, где се човек и онако осећа усамљен и изгубљеним у стотинама хиљада страног света...“ Према писцу овог фељтона, ак-

Данашњи изглед здања бивше редакције

ција „Свој своме“, дакако, пружала би могућност за јачање српске свести и народне просвете, а исто тако потпомогла би и напредак трговине, економије, па чак и банкарства.

Но, поред српских тема Петровићев лист је објављивао и многе вести из света, тако из Цариграда, Лондона, Брисла, Берлина, Софије, Њујорка, Адена, Букурешта, Беча, Брна, Барселоне, Месине и Палерма. Поред политичких вести *Српске новости* доносиле су и опширне привредне вести. Тако, захваљујући рубрици „Привреда и финансије“ српски трговци су из прве руке долазили до најсвежих информација у вези са ценом свиња, грожђа, јабука и шљива. Међутим, нису изостајале ни вести као што су „Споредне железнице у Србији“ или „Муњевити воз Беч-Пекинг“. У рубрици „Привредна зрна“ појављивали су се разни написи о трговини. На истој страни постојала је и рубрика „Продуктни извештаји“. Лако се може уочити да је ова рубрика одговарала високо професионалним мерилима трговине онога времена. О томе сведочи и мрежа извештача: Радомир Рајичић и Српска трговинска агенција из Будимпеште, Перо Деспих из Беча (Главно заступништво Краљевске српске извозне банке за Аустрију), те В. Петковић из Берлина. Ваља рећи да су њихови извештаји обухватили не само назначене градове већ су доносили тржишне вести из Хамбурга, Лондона, Хановера, Прага, Београда, Шапца, Антверпена, па чак и из Чикага. Овде се наводе најразноврсније информације са тржишта, почев од цене пшенице, ражи, јечма, кукуруза, преко сувих шљива, смокава, хмеља, пекмеза, воћа, па све до цене живине, јаја, свиња, свињског меса, телад, оваца, шећера, кафе и петролеја. На крају овог дела *Српске новости* су извештавале о стању берзе у Будимпешти, Бечу, Лондону, Паризу и Београду.

На завршној четвртој страни, као што је то било уобичајено у оновременским новинама, нудио се простор за лутрију, огласе и рекламе. Преко њих сазнајемо да је у самом центру Будимпеште на тргу Варошхаза под бројем 12, постојала „Српска фирмописачка и молерска радионица Милана Томића“. Исто тако, на овој страни можемо да читамо да је наш сународник Ненад Ранисављевић, фризер и парфимериста, надомак Калвиновог трга, у улици Шорокшари бр. 8, имао радњу у којој је продавао и чувени „Колумбов балзам за прање главе, који после првога прања прекида опадање косе“. Да ли је успео у свом подухвату? Не знамо. Само се надати можемо да је нешто срећније руке био Бошко Рајић који је у Молнар улици 39. држао дућан „сваковрсне специјалне и деликатесне робе“ у којем је продавао и „природно пакшско асталско и токајско десертно вино најбоље каквоће, уз најумеренију цену“. А у најужем центру Пеште у Коронахерцег улици бр. 5. (данашња улица Шандора Петефија) постојала је шнајдерска радња Младена Петровића, „краљевско српског дворског лиферанта, дипломираног кројача војног и грађанског одела“.

Није на одмет споменути да су *Српске новости* на католички Божић, 25. децембра 1902, објавиле чланак „Сретни празници!“ штампан латиницом и ијекавицом, који почиње следећом реченицом: „Онај дио нашег народа који припада католичкој вјери, а назива се лијепим српским именом...“. Ваља рећи, ово није јединствен пример схватања ширине српске нације, која не зависи од вероисповести већ од националне свести. Наиме, у *Застави* смо такође пронашли чланке који говоре о католичким Србима као делу српског народа. Томе сходно, *Српске новости* 30. децембра 1902. објављују и следећи напис штампан ћирилицом: „Бајрам мубарећ олсун!“ У њему уредништво *Српских новости* муслиманским читаоцима честита верски празник – Бајрам.

Последњи број *Српских новости* изашао је 4. јуна 1904. године.

Драгомир Дујмов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Почетак предизборне кампање**

У Црној Гори су за 10. септембар заказани парламентарни (у неким општинама и локални) избори. Снаге у новопеченој независној држави одмериће чак седам коалиција, четири странке и једна група грађана.

Владајући ДПС Мила Ђукановића, поред досадашњег коалиционог партнера СДП-а, одлучио се за још један сателит – Хрватску грађанску иницијативу. Странке из пораженог блока за заједничку државу са Србијом, у складу са својим српством нису успели да се договоре о заједничком наступу па ће изаћи у две коалиције. У првој су СНП, НС и ДСС, а у другој, која наступа под именом „Српска листа“, окупиле су се СНС, СРС, Народна социјалистичка странка, Странка демократског јединства, Српско народно веће и Академска алтернатива. У четвртој коалицији биће Либерална партија и Бошњачки савез, у петој Грађанска и Зелена партија. У шестој Демократска странка Црне Горе и Лига за север, а у седмој Демократски савез и Партија демократског просперитета.

Неко би рекао – ни мање земље, ни више партија. Али то није све! На септембарским изборима у Црној Гори самостално ће (и самоуверено) наступити Покрет за промјене, чији је лидер Небојша Медојевић недавно изјавио да Црну Гору воде „припејд Црногорци“ који црногорче када их неко напуни. Изгледа да међу његовим земљацима има много оних који

су „остали без кредита“, па спас виде у доласку на власт. Тако ће грађани Црне Горе, поред популарног Покрета за промјене моћи да гласају и за неке потпуно непознате организације, као што је ДУА, или Нова демократска снага ФОРЦА, али и за оне добро познатих програма: СКЈ – Комунисти Црне Горе и(ли) Група грађана Албанска алтернатива.

И у Србији се прича о изборима, али се још не заказују. Лако је Црногорцима да бирају нову (или стару) власт кад немају Косово. Нема га, додуше, ни Србија, али га зато људи из политике доживљавају као велики проблем. Уколико званични Београд успе да сачува образ, и од Приштине отцепи бар Косовску Митровицу (подела Косова је поново актуелна мада је УН одбацују), онда би се муњевито писао нови устав и негде почетком 2007. изашло на изборе.

У супротном случају, ако међународна заједница Албанцима додели овакву или онакву независност, у Србији ће доћи до озбиљних компликација, пре свега у комуникацији са остатком планете. То у преводу значи заустављање преговора са Европском заједницом, прекид сарадње са Хагом и отворен пут националистичким странкама. Ако, дакле, Војиславу Коштуници пође за руком да Контакт групу приволи на поделу Покрајине, онда ће Карла дел Понте заузврат добити свог Младића. Ако се у Њујорку или у неком другом центру моћи оглуше на српско цењкање типа „дај шта даш“, Младић ће се слободно шетати по Теразијама. Свет ће нам залупити врата, а у госте ће нам долазити само Жан Мари Лепен. Француски ултрадесничар, наима, дошао је у Србију на позив свог пријатеља, неког мотоциклисте из Аранђеловца. Овде ће, каже, почети предизборну кампању.

ТЕКУЋА ТРАКА**Прави човек за Албанце**

Кофи Анан је именовао новог шефа Унмика на Косову. Реч је о Немцу Јоакиму Рикеру, који је водио криминалну приватизацију у јужној српској покрајини, тако да је (по злу) већ познат тамошњим Србима. С друге стране, Албанци су поздравили Рикера као „правог човека у право време“, изражавајући наду да ће он уједно бити и последњи администратор УН.

Хоће своју цркву

Црногорци из Војводине, који себе сматрају мањином у Србији, одлучили су да у Ловћенцу подигну први храм Црногорске православне цркве. Када је министар вера у српској влади Милан Радуловић изјавио да то не долази у обзир, пошто је ЦПЦ канонски непризната, поглавар ЦПЦ Михаило је обећао да ће доћи у Србију и лично поставити камен темељац црногорске цркве. Удружење Црногораца из Ловћенца под именом „Крстаи“ због „кршења верских слобода“ затражиће помоћ од владе са Цетиња.

Пријава, па шта

Српска полиција је потврдила наводе Мирка Бајића, самосталног посланика у војвођанском парламенту, да је против Јожефа Касе, лидера Савеза војвођанских Мађара, поднета кривична пријава. Полиција је 2004. године осумњичила Касу, у то време председника Скупштине општине Суботица, да је злоупотребио положај и државни буџет Србије оштетио за преко пет милиона динара. Пријава против Касе већ две године стоји у архиви Округног јавног тужилаштва у Суботици – и ником ништа.

Нису више „плави“

У првој званичној утакмици под новим именом фудбалска репрезентација Србије је на велика врата ушла у спорску историју. Бивши „плави“, а сада „црвени“ (у складу са заставом: црвени дресови, плави шорцеви и беле штучице), убедљиво су поразили домаћина репрезентацију Чешке са 3 према 1. То је у исто време била и прва победа Хавијера Клементеа, шанског тренера, који је недавно изабран за првог селектора српске репрезентације.

САД умешане у либански сукоб

Америчка влада је „била веома умешана у израелски план против Хезболаха, чак и пре него што је тај либански шиитски покрет заробио двојицу израелских војника 12. јула, пише амерички недељник Њујоркер у најновијем издању. Председник и потпредседник САД Џорџ Буш и Дик Чејни били су уверени да ће израелска кампања бомбардовања Хезболаха, крунисана успехом, моћи да стиса страховања Израела за своју безбедност, пише новинар Сејмур Херш, добитник Пулицерове награде, који је открио и аферу о злостављању у ирачком затвору Абу Граиб. Бушова администрација је, према писању недељника, у израелској кампањи видела увод у могући амерички превентивни напад ради уништења иранских нуклеарних постројења. Позивајући се на стручњака за Блиски исток који је захтевао анонимност, лист пише да је Израел направио план за напад на Хезболах и о томе обавестио званичнике Бушове администрације чак и пре заробљавања војника, што је био званичан разлог за израелску офанзиву у Либану.

Убрзан раст немачке привреде

Уз помоћ повећаних домаћих улагања немачка привреда порасла је за 0,9 одсто у другом кварталу, што је највеће убрзање које је остварила у последњих више од пет година, објавила је прошле недеље немачка влада. Бруто домаћи производ највеће европске привреде већи је за 0,8 процента од оног који су предвиђали економисти. Подвлачећи оптимизам о немачком учинку, Федерални статистички биро истовремено је нависе изменио и бројке за први квартал.

ОКО ПЛАНЕТЕ

Крхко примирје у Либану

Сви су победили?

Примирје између Израела и Хезболаха које су уговориле УН ступило је на снагу прошле недеље. Тиме су на југу Либана коначно утихнуле борбе. Примирје је први корак у процесу који предвиђа и слање 15.000 УН војника у јужни Либан који ће пратити спровођење договора о прекиду рата.

„Улазимо у примирје. Сукоби су готови“, рекао је државној телевизији један израелски високи војни званичник и наредио војсци да обустави ватру. „Надамо се да ће се примирје поштовати. Позивамо вас да останете приправни јер би Хезболах могао да га прекрши, а ми морамо да будемо спремни да помогнемо нашим војницима“, додао је он.

Израелски кабинет је одобрио резолуцију Савета безбедности УН о прекиду сукоба и слању снага. Либанска влада и Хезболах такође су прихватили резолуцију. Међутим, и Израел и Хезбо-

Донаторска конференција за Либан у Стокхолму

Шведска ће бити домаћин међународне донаторске конференције за хуманитарну помоћ Либану која ће се одржати 31. августа, саопштиле су шведске власти. Око 60 земаља је позвано на конференцију у Стокхолму чији је циљ да се помогне обновити Либан после вишенедељних сукоба Израела и радикалног покрета Хезболах на југу те земље, саопштило је шведско Министарство спољних послова. За сада није познато колико је земаља потврдило учешће на конференцији организовану у сарадњи са УН и либанским властима.

лах тврде да ће одговорити на било какво кршење примирја. „Биће то крхко примирје“, оценио је један западни дипломата. Око 1.100 особа, углавном цивила, и 154 Израелца, укључујући 114 војника, убијено је у рату који је почео 12. јула када су герилци Хезболаха отели двојицу израелских војника. Израел је истог дана покренуо офанзиву током које је дубоко зашао у либанску територију.

Након ступања на снагу примирја између Израела и либанског покрета Хезболах обе противничке стране прогласиле су се победником једномесечног рата у Либану. Портпарол израелског Министарства спољних послова саопштио је да је Израел завршио са добитком у рату у Либану и да ће строго поштовати прекид ватре у којем су посредовале УН. Раније је израелска војска саопштила да је у том рату погинуло најмање 530 припадника екстремне исламистичке организације Хезболах и објавила листу од 180 припадника Хезболаха чија је смрт потврђена, док је шиитски покрет потврдио погибију само неколико десетина својих људи.

Хезболах је такође прогласио победу над Израелом у ледима које је поделио по шиитском предрађу Бејрута и саопштењима у више места у Либану.

Деца највеће жртве рата

Наредних месеци се очекују озбиљни здравствени проблеми међу децом због рата у Либану у којем су деца била трећина од 1.100 погинулих, оценила је америчка хуманитарна организација Међународни медицински корпус. ММК, који пружа здравствену помоћ у Либану, саопштио је да је „непропорционално висок“ број деце настрадао у једномесечном сукобу Израела и либанског покрета Хезболах. Позивајући се на статистике УН, ММК је навео да је више од 300 деце погинуло, а 1000 рањено у Либану, као и да је пола милиона деце расељено због сукоба Хезболаха и израелских снага на југу Либана.

*In memoriam***Карољ Ђери (1955 – 2006)**

„С мрт брише само нестварне величине, а истинске учвршћује и уздиже.” (Иво Андрић)... Једна посебна величина, истинска која се учврстила и уздигла био је Карољ Ђери, тамбураш и виолиниста Оркестра Вујичић... Штета, што морамо да користимо прошло време и оно „био је”. И што морамо објавити сурову чињеницу: отишао је заувек. Тешко је било шта рећи, написати, поготово онда када човеку навиру сећања на увек насмејаног свирца који је тек превалио педесету. И могао је још дуго да свира, забавља публику са својом свирком и пријатељима из музичког састава: са Габором, Калманом, Мишиком, Фериком, Мирославом па касније и Золиком.

Карољ Ђери волео је јужнословенски народни мелос. Нашу народну музику. Српску, хрватску, балканску... Уживао је свирајући на тамбурици и виолини познате песме које је сакупио покојни Тихомир Вујичић а уз које су се придружиле и нове композиције. На лицу, осмеху му се видело колико му је отворена, понета душа, као да и он сам игра, пева а не „само” свира...

Међутим, свирка је сада утихнула. Поготово, она тамбурашка, виолинистичка... Карољ Ђери, добитник многобројних признања, члан Оркестра Вујичић, морао је да поклекне вишој сили, сили која не зна за милост и зове се смрт.

Отишао је... Музикант који је својим одласком оставио једну празнину и бол. И питање: како даље Вујичићеви? Јер Карчи ће од сада у небесима свирати, придружити се етномузикологу и композитору Тихомиру Вујичићу по којем је популарни и толико вољен и цењен оркестар из Сентандреје добио своје име.

А име и лик Кароља Ђерија пак остаће вечно забележени у нашим сећањима и срцима... Врсни музикант сахрањен је 22. августа на сентандрејском реформатском гробљу – на последњи, најдужи пут испратили су га бројни свирци, пријатељи, познаници, обожаваоци и поштоваоци Оркестра Вујичић. Нека му је лака црна земља. Слава му и вјечнаја памјат.

Предраг Мандић

Сусрет српских мањинских самоуправа и породични спортски дан

Позивамо Вас на Сусрет српских мањинских самоуправа и породични спортски дан 2006. који ће се одржати у Баји, **16. септембра 2006.** (субота).

У оквиру наведене манифестације предвиђени су следећи програми:

- разни програми за децу: ликовна занимања (радионица Милана Турића), рукотворине, такмичења у спретности,
- специјалитети српске кухиње,
- фолклорни програм,
- фудбалски турнир.

Писмене пријаве такмичарских екипа слати на адресу Самоуправе Срба у Мађарској (1055 Будимпешта, улица М.Фалка бр. 3.) тел/факс 06 1 / 331-5345; 269-0638. По пријему пријаве шаљемо Вам на Вашу адресу уплатницу и рачун. За учешће се плаћа 20.000.-Фт по екипи. Рок за пријаву екипа је 5. септембар 2006. Пријаве на лицу места 25.000.-Фт.

Организатори су Самоуправа Срба у Мађарској, Културни и документациони центар Срба у Мађарској и Српска самоуправа у Баји.

Концерти Ансамбла Вујичић**25, 26, 27. август**

приредба под називом: „Szentendré éjjel-nappal nyitva”

1. септембар

од 11 до 23 сати – Фестивал Шендерге – Дани Тихомира Вујичића

2. септембар

од 18 до 22 сати – Фестивал Шендерге – Дани Тихомира Вујичића

Свечаност поводом 20. годишњице КУД „Весели Сантовчани”

Поводом 20. годишњице КУД „Весели Сантовчани” одржаће се културни програм **26. августа 2006. од 18.00 сати** у месном Дому културе. Након програма следи бал на главном тргу у Сантову (у случају кише у Сватовској сали).

Госте ће забављати:

• Народни ансамбл из Новог Сада под руководством Миће Јанковића • Вокална солистичка Љиља Петров • Естрадни уметници вечери: дует Селимова-Желчевски, познати интерпретатори македонског народног мелоса • Оркестар „Зора” под руководством Крунослава Агатића Киће.

Гостујуће групе поводом свечаности су:

• Омладинска група Хрватске основне школе – Сантово • КУД Мартеница (бугарска) – Будимпешта • КУД Цербул де АУР (румунска) – Будимпешта • КУД Илиос (грчка) – Будимпешта • Немачко певачко и фолклорно друштво – Нађњарад • КУД Танац (хрватска) – Печуј • „Ловра” српско фолклорно друштво – Ловра • КУД Данубиа (мађарска) – Баја • „Раванград” градско културно уметничко друштво – Сомбор, Србија • КУД „Врбас”, Србија • Оркестар „Чабар” – Баја.

Велика Госпојина у Ловри

28. август, у 10 сати – Света литургија у манастиру у Српском Ковину у 20 сати – Бал у Ловри, свира оркестар из Сомбора.

Гост вечери: Мића Јанковић

29. август, у 10 сати – Архијерејска литургија у Ловри. Након тога следи освећење новог дома црквене општине у Ловри. У 20 сати – наступ КУД Ловра, и гостију из Београда.

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског за-

кона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатнициом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоци: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Митрополит Јован Зизијулас

Од маске до личности

Поштовање човечје „личности“ вероватно да је најзначајнији идеал нашег времена. Покушај новијег хуманизма да замени хришћанско схватање људског достојанства проузроковао је одвајање појма личности од теологије и спојио га са идејом аутономне етике или чисто хуманистичке егзистенцијалне философије. Тако, док се данас нашироко говори о личности и „личности“ као *највишем идеалу*, изгледа да нико не признаје да је, како историјски, тако и егзистенцијално, појам личности неодвојиво везан са теологијом. (...) *Личност и као појам и као доживљај изнедрило је из себе отачко богословље*. Без њега, није могуће схватити њен најдубљи садржај.

Многи су древну јелинску мисао окарактерисали у њеној суштини као „без-личну“. У њеној платонској обојености, све оно што је конкретно и „индивидуално“ гута апстрактна идеја, која представља његову дубоку основу и коначно оправдање. Уколико је Хегел био у праву кад је предлагао вајарство као кључ за разумевање древног јелинског начина мишљења, онда добија нарочити значај оно што пише један новији научник у вези са вајарским символизмом, повезаним са јелинским, особито платоновским начином мишљења: „На мрачној подлози, због игре светлости и таме, израња једно слепо, безбојно, хладно, мермерно, божански лепо, гордо, великолепно тело, извајани лик. И свет је један огroman извајани лик, и богови су вајани ликови. И држава и хероји и митови и идеје, све скрива овај првобитни дати вајарски увид. Не постоји нико. *Постоје тела, и постоје идеје. Тело убија духовни карактер идеје*, као што се и топлина тела разлаже апстрактном идејом. Пред нама се појављују лепа али хладна и у своме блаженству незаинтересовани извајани ликови.”

Аристотелова философија са својим настојањем на конкретном и индивидуалном даје основу извесног појма личности, међутим, немоћ ове философије да да сталност, неку врсту трајности и „вечног живота“ јединственом психофизичком човеком бићу, чини немогућим повезивање личности са „суштином“ човеком, тј. са једном истинском онтологијом. У платоновској мисли, појам личности је онтолошки немогућ, јер душа која обезбеђује трајање, „биће“ једног човека није везано стално са конкретним, „индивидуалним“ човеком. Душа живи вечно, али може да се споји и са другим конкретним телом, да представља другу „индивидуалност“, на пример у поновном утеловљењу (инкарнацији). За Аристотела, обратно личности показује се као појам онтолошки немогућ управо стога што постоји конкретно „индивидуално“ са којим је душа и повезана нераскидиво: *човек јесте конкретна индивидуалност*; међутим, он *траје док траје његово психофизичко сједињење* – смрт разара потпуно и коначно конкретну индивидуалност.

Тако се древна јелинска мисао показује неспособном да споји стал-

Фото: Иван Јакимић

ност са „индивидуалношћу“ и да створи једну истинску онтологију личности као *апсолутног* појма. Да би јелинска мисао успела у томе, нужно је коренито преиспитивање њене онтологије. Као што ћемо видети, управо су то успели да постигну Оци Цркве, благодарећи Хришћанству али и њиховом јединству. Древна јелинска мисао је окована основним начелом које је сама себи поставила: то је начело по коме биће поред своје мноштвености представља јединство, по коме конкретна бића узводе у крајњој линији своје битије своме нужном односу и „сродству“ са тим јединим бићем и сходно томе, сваку „другачијност“ и „прелазност“ треба схватити као „не биће“ с обзиром да се не везује нужно са тим јединственим бићем. Овај онтолошки мони-

зам, својствен је јелинској философији од њеног почетка, води јелинску мисао к појму *космоса*, тј. хармоничког односа бића међу собом. Ни сам Бог не може избећи ово онтолошко јединство нити стати слободно према свету „лицем к лицу“ у дијалогу. И Он је по онтолошкој нужности везан са светом и свет са Њим, било у смислу стварања платоновског *Тимеја*, било као „логос“ стоика, било као „изливи“ Платонових Енеада. На овај начин јелинска мисао ствара један диван појам „космоса“, тј. јединства и хармоније, један космос пун унутрашњег динамизма и естетске пуноће, космос заиста „добар“ и „божански“. Међутим, у том космосу немогуће је да се појави непредвидљивост и слобода: Све што прети космичкој хармонији и што се не објашњава „логосом“,

који „сабира“ и узводи ову хармонију и јединство свега, за одбацивање је и осуђено је на пропаст. То важи и за човека.

Човеково место у овом „логосном“ јединственом свету представља тему древног јелинског трагедије. Управо се ту случајно (?) јавља израз – лице, са древним јелинским значењем. Наравно, овај израз је присутан у речнику древног Јелина и ван позоришне употребе. Изгледа да он најпре означава управо онај део главе „испод лобање“. То је његово „анатомско“ значење. Но, како и ради чега се догодило да се врло брзо поистовети овај појам са *маском* (личном), која се употребљавала у позоришту? Какве везе има између „маске“ глумца и човековог лица? Да ли просто због тога што „маска“, на неки начин „подсећа“ на право лице? Или можда постоји неки дубљи разлог који спаја ова два начина употребе израза?

Позориште, нарочито трагедија, место је где се одигравају сукоби човекове слободe са логичком нужношћу јединственог и храмничког света како су га поимали древни Јелини. Управо у позоришту, човек покушава да постане „лице“ (личност), да подигне свој стас против овог хармоничког јединства, које му се намеће као логичка и етичка нужност. Ту се он бори против богова и против своје судбине, ту греша и престапа закон, али ту увек и учи – по стереотипном начелу древног трагедије, да на крају нити може избећи судбину, нити продужити „хулу“ против богова некажњено, нити грешити а да не буде подвргнут последицама. Тако он трагично констатује да је његова слобода ограничена или, још горе, да за њега слобода и не постоји – јер би „ограничена слобода“ била противречна у себи самој, и сходно томе, да његова „личност“ није била ништа друго до „личина“ (маска), нешто што није везано за његово право постојање, нешто без битијног (онтолошког) садржаја.

Ово је једна страна, један појам маске (личине). Међутим, заједно са њом, постоји и једна друга, тј. да је благодарећи тој маски човек, глумац, али тим пре и гледалац, стекао извештан укус слободe, извешно нарочито постојање (ипостас), извешно битијност коју му разум и етичка хармонија света у коме живи одричу. Наравно, тај исти човек је благодарећи својој маски стекао такође и горки опит последица свога бунта. Али, благодарећи маски, постао је личност, макар то било и на кратко, и сазнао шта значи постојати као слободно, јединствено и непоновљиво биће. Личина није без односа са личношћу, но њихов однос је трагичан: У древној јелинској свету бити личност значи додатак бићу, а не његово истинско постојање (ипостас). „Ипостас“ још значи „природа“, „суштина“. Требаће да прођу још многи векови да би јелинска мисао стигла до историјског поистоветивања „ипостаси“ и „лица личности“.

Превод са грчког – митрополит Амфилохије Радовић